REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT

Nr…… Prot. *Tiranë, më 2016*

MIRATOHET

MINISTËR

LINDITA NIKOLLA

MATURA SHTETËRORE

PROGRAMET ORIENTUESE

(Provim me zgjedhje)

LËNDA: HISTORI BËRTHAMË

Koordinator: INES TODHE

Viti shkollor 2016-2017

UDHËZIME TË PËRGJITHSHME

Programi orientues i Maturës Shtetërore për lëndën me zgjedhje "Histori bërthamë" ka për qëllim përgatitjen e nxënësve për provimin e kësaj lënde. Programi përfshin konceptet më të rëndësishme të historisë, njohuritë, aftësitë e qëndrimet themelore që nxënësi duhet të zotërojë në këtë lëndë. Ky program është hartuar duke u bazuar në programet e lëndës së historisë së gjimnazit.

- Programi përmban dhe siguron informacionin e nevojshëm për mësuesit e historisë së gjimnazit, që do të përgatisin maturantët për provimin e historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore 2016-2017.

- Programi orienton nxënësit për njohuritë, konceptet dhe aftësitë kryesore që duhet të zotërojnë për të përballuar me sukses provimin e historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore.

- Programi përbën një dokument zyrtar, që duhet zbatuar me korrektesë nga specialistët e përfshirë në hartimin e bankës së pyetjeve dhe tezës së provimit të historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore.

Ky program duhet shqyrtuar me kujdes nga secili prej grupeve të interesuara. Kujdes i veçantë duhet bërë nga specialistët e përfshirë në hartimin e bankës së pyetjeve dhe tezës së provimit të historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore, të cilët nuk duhet të përfshijnë për vlerësim objektiva mësimorë që nuk janë parashikuar në këtë program. Banka e pyetjeve dhe teza e provimit duhet të përmbajnë vetëm ato koncepte, njohuri dhe aftësi të trajtuara në këtë program.

Mësuesit që do të përgatisin nxënësit për provimin e Maturës Shtetërore në lëndën e historisë bërthamë, duhet të mbështeten në objektivat e këtij programi orientues, në mënyrë që të aftësojnë nxënësit për të përvetësuar të gjitha njohuritë, konceptet dhe aftësitë e përcaktuara në këtë program. Për këtë qëllim, mësuesi dhe nxënësi duhet të shfrytëzojnë disa materiale burimore.

Përgatitja e nxënësve për provimin e historisë, duhet bërë në mënyrë të vazhdueshme, në mënyrë që nxënësit të sigurojnë përvetësimin cilësor të objektivave mësimorë, koncepteve historike dhe aftësive të përcaktuara në këtë program.

Testi për lëndën "Histori bërthamë" do të ndërtohet në mënyrë të tillë ku të jenë të përfshira të tri nivelet e vështirësisë së pyetjeve: niveli bazë, niveli mesatar dhe niveli i lartë. Njëkohësisht edhe shpërndarja e pikëve në test do të jetë në varësi të përqindjeve që zë çdo nivel. Peshat specifike për çdo nivel do të jenë:

Niveli bazë: 40%
Niveli mesatar: 40%
Niveli i lartë: 20%.

Nxënësit dhe mësuesit duhet të kenë parasysh se fusha, e cila ka numrin më të madh të orëve dhe përqindjen më të madhe në programin orientues të Maturës Shtetërore, në test do të përfaqësohet nga një numër më i madh pyetjesh.

Programi është i organizuar sipas këtyre katër rubrikave:

- Udhëzime të përgjithshme.
- Linjat e programit.
- Përshkrimi i linjave dhe objektivat e programit.
- Tabela e peshave.

Literatura e sugjeruar për nxënësit në lëndën "Histori bërthamë":

- Tekstet e historisë bërthamë për gjimnazin, të miratuara nga Ministria e Arsimit dhe Sportit.

Literatura e sugjeruar për mësuesit dhe për hartuesit e testit për lëndën "Histori bërthamë":

- Tekstet e historisë bërthamë për gjimnazin, të miratuara nga MAS.

- Standardet lëndore të gjimnazit për lëndën “Histori”.
- Programet lëndore të gjimnazit për lëndën “Histori bërthamë”, klasat 10,11,12.
- Udhëzuesi lëndor i gjimnazit për lëndën “Histori”.
- Udhëzuesi për zhvillimin e kurrikulës së re të gjimnazit.

LINJAT E PROGRAMIT

Fusha 1 **Qytetërimet në Antikitet dhe Mesjetë**

Qytetërimi në parahistori

Qytetërimi botëror në Antikitet (Egjipti, Mesopotamia, Greqia, Roma)

Qytetërimi botëror në Mesjetë (shek. V - XV).

Fusha 2 **Qytetërimet moderne dhe bashkëkohore**

Qytetërimet në fillimet e historisë moderne

Koha e ndryshimeve thelbësore

Periudha e tronditjeve të mëdha (1914-1945)

Qytetërimet bashkëkohore (1945 deri më sot).

Fusha 3 **Historia e shqiptarëve**

Parahistoria 100000 vjet - 3500 vjet më parë

Qytetërimi ilir (mijëvjeçari II - mijëvjeçari I para erës së re)

Shqiptarët gjatë sundimit osman (shek. XV - XX)

Shteti i pavarur shqiptar në vitet 1912-1939

Shqiptarët gjatë Luftës II Botërore (1939 -1944)

Shqipëria gjatë regjimit komunist (1945-1990)

Shndërrimet demokratike në Shqipëri gjatë viteve 1990- 2008.

PËRSHKRIMI I LINJAVE DHE OBJEKTIVAT E PROGRAMIT

Përshkrimi i përmbajtjes është vendosur në këtë rubrikë të programit për të orientuar hartuesit e testit të lëndës, mësuesit dhe nxënësit në zbërthimin e objektivave të programit orientues të MSh.

QYTETËRIMET NË ANTIKITET DHE MESJETË

Linja 1 Qytetërimi në parahistori

Kjo linjë ka për qëllim të zbulojë dhe të argumentojë evolucionin e shoqërisë njerëzore në parahistori dhe elementet e para të kulturës dhe të besimit të kësaj shoqërie. Nëpërmjet kësaj linje, nxënës/i,-ja aftësohet në periodizimin e historisë.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
1.	**Qytetërimi në parahistori**	**Historia e qytetërimit** - Ç'kuptojmë me qytetërim? - Periodizimi i parahistorisë. - Organizimi kronologjik i historisë. - Besimi dhe artet në parahistori.	- Të përdorë saktë këta terma e koncepte kyçe historike: qytetërim, histori e qytetërimit, periodizim, parahistori, paleolit, mezolit, neolit, eneolit. - Të shpjegojë kuptimin e nocionit qytetërim si tërësi e vlerave materiale e shpirtërore të krijuara përgjatë historisë. - Të përcaktojë shtrirjen kohore të parahistorisë dhe të historisë si dhe periodizimin e tyre. - Të përshkruajë zhvillimin e besimit dhe të artit në komunitetet e para njerëzore, si pikënisje e qytetërimit botëror.

Linja 2 Qytetërimi botëror në Antikitet (Egjipti, Mesopotamia, Greqia, Roma)

Kjo linjë ka për qëllim të formojë te nxënës/i,-ja një kulturë të saktë dhe të plotë historike mbi qytetërimet antike të Egjiptit, Mesopotamisë, Greqisë dhe Romës; të formojë bindjen mbi zhvillimin kronologjik të tyre dhe kontributet e qytetërimit paraardhës në qytetërimin pasardhës, duke argumentuar se qytetërimi botëror sot i ka rrënjët në qytetërimin e botës antike.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
2.	**Qytetërimi botëror në Antikitet (Egjipti, Mesopotamia, Greqia, Roma)**	**Qytetërimet e hershme. (Mijëvjeçari IV – II pr. K)** - Shteti dhe shoqëria në Mesopotami. - Shteti dhe shoqëria në Egjipt. **Qytetërimet në brigjet e deteve të Mesdheut** - Shteti dhe ligji në Greqinë antike. - Shteti dhe ligji në Romën antike. - Shoqëria dhe jeta e përditshme në qytetërimin antik grek dhe romak. - Arti, kultura dhe shkenca në qytetërimin antik grek e atë romak dhe përhapja e tyre. - Besimi në lashtësi. - Ndërprerja e qytetërimit antik në Europë.	- Të përdorë saktë këta terma e koncepte kyçe historike: mbeturinë lumore, pushtet hyjnor, pushtet zot, pushtet i dhuruar nga zoti, shkrim hieroglif, kuneiform, piramidë, kode, qytet-shtet (polis), koloni, luftë civile, oligarki, demokraci, tirani, patricë, plebenj, skllavopronar, gladiatorë, mbretëri, republikë, triumvirat, principatë, perandori, hark i triumfit, kolose, obelisk, krishterim, dyndje. - Të tregojë në hartë vendndodhjen e të gjitha qytetërimeve, që lindën në brigjet e lumenjve. - Të përcaktojë kohën e lindjes dhe të zhvillimit të qytetërimeve në Egjipt dhe në Mesopotami. - Të shpjegojë rolin e mjedisit gjeografik në evolucionin e qytetërimeve në Mesopotami dhe në Egjipt.

			- Të krahasojë tiparet dhe veçoritë e jetës ekonomike e sociale në Egjipt dhe në Mesopotami. - Të identifikojë tiparet e organizimit shtetëror dhe karakteristikat e tij në Mesopotami dhe në Egjipt. - Të shpjegojë_karakterin dhe rolin e ligjeve të Hamurabit në zhvillimet ekonomike, shoqërore e politike në Mesopotami. - Të analizojë kodin e Hamurabi. - Të përshkruajë evolucionin politik të qytet-shteteve të Athinës dhe të Spartës. - Të vlerësojë demokracinë antike dhe ndikimin e saj në qytetërimet e mëvonshme. - Të dallojë veçoritë e jetës athinase nga ajo spartane. - Të vlerësojë tiparet e kulturës greke dhe helenistike. - Të përcaktojë kronologjikisht evolucionin e shtetit në Romë (mbretëri, republikë, principatë, perandori). - Të analizojë krijimin e së drejtës romake si një prej legjislacioneve më të rëndësishme për jurisprudencën botërore. - Të shpjegojë tiparet e jetës shoqërore në qytetërimin grek dhe romak.

			- Të dallojë arritjet në kulturën, artin e shkencën në qytetërimin grek e romak. - Të përshkruajë ndikimin e kulturës greko-romake në Iliri. - Të tregojë veçoritë e besimit kristian. - Të përcaktojë shkaqet e ndërprerjes së qytetërimit antik dhe lindjen e një qytetërimi të ri.

Linja **Qytetërimi botëror në Mesjetë (shek. V – XV)**

Kjo linjë ka për qëllim të shpjegojë, të analizojë dhe të krijojë një botëkuptim të plotë mbi qytetërimin mesjetar. Linja synon të tregojë thelbin ekonomik, politik e fetar të këtij qytetërimi si dhe rolin e qyteteve në zhvillimin e elementeve të reja, të cilat paraprijnë lindjen e qytetërimit të ri modern.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
3.	**Qytetërimi botëror në Mesjetë (shek. V - XV)**	**Qytetërimet botërore në Mesjetë. (shek. V – X)** - Tiparet e organizimit shtetëror e ekonomik në qytetërimin bizantin. - Kodi i Justinianit. - Tiparet e qytetërimit arab.	- Të përdorë saktë këta terma e koncepte kyçe historike: mesjetë, perandori bizantine, islam, islamizëm, kuran, ndarje e kishës, vend i shenjtë, kryqëzatë, feudalizëm, feud, fisnik, vasal, vasalitet, bujkrob, detyrime, çiflig, qytet, karta e madhe e lirive, monarki e kufizuar. - Të përshkruajë tiparet e qytetërimit bizantin, shkaqet e lindjes, organizimin shoqëror, politik e ekonomik.

		Evolucion i qytetërimeve mesjetare. (shek. X – XV) - Feudalizmi në formën e tij klasike. - Lindja e qyteteve, zhvillimi i tregtisë, ndryshimet në strukturën shoqërore dhe në mënyrën e jetesës. - Kryqëzatat dhe pasojat e tyre. - Monarkia angleze. - Monarkia franceze. - Perandoria Osmane – perandori ndërkontinentale.	- Të përcaktojë shkaqet e ndarjes së kishës kristiane. - Të përcaktojë rëndësinë e kodit të Justinianit në qytetërimin botëror. - Të përshkruajë tiparet e qytetërimit arab dhe ndikimin e tij në Evropë. - Të përcaktojë faktorët që ndikuan në përhapjen e krishterimit në Evropë.. - Të shpjegojë tiparet e feudalizmit. - Të përshkruajë shoqërinë mesjetare dhe shtresëzimet e saj (hierarkia feudale, fshatari i lirë, bujkrobi, shoqëria qytetare). - Të vlerësojë rolin e qyteteve mesjetare në zhvillimin ekonomik, shoqëror, politik dhe kulturor të shoqërisë mesjetare. - Të shpjegojë shkaqet e fillimit të kryqëzatave. - Të gjykojë mbi kryqëzatat dhe pasojat e tyre. - Të vlerësojë rolin që mori parlamenti në jetën politike të Anglisë. - Të përshkruajë përmbajtjen e Kartës së Madhe të Lirive. - Të analizojë arsyet e forcimit të pushtetit të mbretit në Francë. - Të përshkruajë tiparet e monarkisë absolute në Francë. - Të krahasojë rolin e parlamentin

			anglez me atë të asamblesë së përgjithshme në Francë. - Të krahasojë veçoritë e monarkisë angleze me atë franceze. - Të tregojë kushtet historike të formimit të Perandorisë Osmane. - Të përshkruajë rrugën e krijimit të shtetit osman. - Të analizojë karakterin dhe organizimin politik e shoqëror të Perandorisë Osmane.

QYTETËRIMET MODERNE DHE BASHKËKOHORE

Linja 4 **Qytetërimet në fillimet e historisë moderne**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: Rilindja,"Bota e re", reformacion, kundër reformacion, protestantizëm, kalvinizëm, ndarje fetare, ndryshimet sociale dhe shoqërore në shek. XVI-XVII.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
4.	**Qytetërimet në fillimet e historisë moderne**	**Ndryshimet në qytetërimet botërore** - Rilindja, fryma e saj në art, kulturë, shkencë e në shoqëri. - Evropa drejt njohjes së "Botës së re": Rrethanat e favorshme tekniko-shkencore dhe ekonomiko-politike nxisin zbulimet gjeografike.	- Të analizojë ndryshimet e rëndësishme social- kulturore që ndodhën gjatë Rilindjes, duke përfshirë dhe ndikimin e saj në Evropë . - Të përcaktojë në hartë rrugën që përshkuan udhëtarët evropianë, në kërkim të "Botës së Re"; - Të analizojë faktorët historikë që nxitën zbulimet e mëdha gjeografike.

		- Në kërkim të rrugëve të reja: zbulimet e mëdha gjeografike. - Ndryshimet fetare në Evropë. - Rrënjët e Reformacionit, doktrina protestante, përfaqësuesit kryesorë. - Kundërreforma katolike dhe karakteri relativ i saj. - Shoqëria, mënyra e jetesës në shek. XVI-XVII. - Zgjerimi i Perandorisë Osmane në territoret evropiane, përhapja e qytetërimit osman në ato territore. - Ndërprerja e ekspansionit osman në Evropë.	- Të gjykojë rrjedhojat e zbulimeve të mëdha gjeografike. - Të argumentojë lëvizjen protestante. - Të përcaktojë rolin e Luterit, Zvinglit e Kalvinit në lëvizjen protestante. - Të vlerësojë rolin e protestantizmit në ndryshimet në Evropë. - Të listojë vendimet e Koncilit të Trentos. - Të përcaktojë ndryshimet sociale – shoqërore që ndodhën gjatë shek. XVI – XVII. - Të analizojë ndikimin që pati përhapja e qytetërimit osman në Evropë. - Të argumentojë faktorët që sollën ndërprerjen e ekspansionit osman në Evropë.

Linja 5 **Koha e ndryshimeve thelbësore**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: absolutizëm, kolonializëm, iluminizëm, revolucion, revolucion politik, revolucioni i lavdishëm, revolucion industrial, revolucion social, luftë civile, protektorat, restaurim, kompromis, kushtetutë, Deklaratë e të Drejtave të Njeriut, liri, barazi, vëllazëri, liberalizëm, konservatorizëm, legjitimitet.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
5.	**Koha e**	**Ndryshimet në kulturën**	- Të listojë tiparet e absolutizmit në

	ndryshimeve thelbësore	**politike dhe në ekonominë evropiane** - Kultura politike dhe shtetet moderne: Absolutizmi në Francë, Iluminizmi. **Revolucionet dhe ideologjitë e reja** - Revolucionet në Angli, Amerikë e Francë) - Revolucioni anglez: shkaqet e fillimit, etapat, Revolucioni i Lavdishëm, triumfi i parlamentarizmit. - Revolucioni amerikan: pavarësia e kolonive angleze në Amerikën e Veriut, konflikti i 13 kolonive angleze me Anglinë, shpallja e kushtetutës amerikane, lufta civile. - Revolucioni francez, fazat e tij, Deklarata mbi të Drejtat e Njeriut dhe Qytetarit. - Periudha Napoloniane e Francës, Europa pas rënies së tij (Kongresi i Vjenës). - Revolucioni i Parë dhe i Dytë Industrial	Francë. - Të argumentojë faktorët që nxitën revolucionin francez. - Të rendisë reformat e ndërmarra nga N. Bonoparti. - Të analizojë ndikimet e reformave të N. Bonapartit në qytetërimin evropian. - Të listojë idetë themelore iluministe që lanë gjurmë në historinë evropiane. - Të analizojë reformat iluministe të Frederikut të Madh, të Maria Terezës, të Pjetrit të Madh dhe të Katerinës II, duke i krahasuar mes tyre. - Të analizojë vlerat e Aktit të të Drejtave të Njeriu (Bill of Rights), të miratuara nga parlamenti anglez. - Të shpjegojë shkaqet e luftës për pavarësi të kolonive angleze të Amerikës së Veriut. - Të evidentojë rolin dhe vlerat e Deklaratës së Pavarësisë të kolonive angleze të Amerikës së Veriut. - Të vlerësojë kushtetutën amerikane dhe risitë që solli në qytetërimin botëror. - Të analizojë shkaqet dhe rrjedhojat e Luftës Civile në ShBA.

			- Të analizojë vendimet e Kongresit të Vjenës. - Të evidentojë ndryshimet politike që pësoi Evropa pas vendimeve të Kongresit të Vjenës. - Të krahasojë shkaqet dhe rrjedhojat e Revolucionit të Parë Industrial kundrejt Revolucionit të Dytë Industrial, duke evidentuar ndikimet që ato patën në jetën ekonomike e sociale të qytetërimeve botërore.

Linja 6 **Periudha e tronditjeve të mëdha (1914-1945)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: demokraci, marksizëm, leninizëm, komunizëm, diktaturë e proletariatit, ekonomi socialiste, fashizëm, antisemitizëm, nazizëm, imperializëm, social-demokraci, racizëm, ekonomi, krizë ekonomike globale, kurs i ri.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
6.	**Periudha e tronditjeve të mëdha 1914-1945**	**Fillimet e krizave të shek. XX-të. Lufta dhe paqja (1914-1920)** - Shkaqet dhe preteksti për fillimin luftës. Fillimi i Luftës së Parë Botërore. Përfundimi i luftës, Konferenca e Paqes, karakteri dhe vendimet. - 14 pikat e Willsonit. **Qytetërimet midis dy**	- Të analizojë shkaqet që çuan në fillimin e Luftës së Parë Botërore. - Të gjykojë pasojat ekonomike, sociale dhe psikologjike të Luftës së Parë Botërore dhe të traktateve të paqes në përfundim të saj. - Të përshkruajë karakterin dhe vlerat e planit amerikan për paqen në botë (14 pikat e Willsonit). - Të gjykojë mbi vendimet e Konferencës së Paqes në Paris.

		luftërave botërore. - Diktaturat e majta dhe të djathta. - BRSS nën Stalinin. - Fashizmi në Itali. - Ardhja në pushtet e nazistëve në Gjermani. - Kriza e madhe ekonomike, tiparet dhe rrjedhojat e saj.	- Të analizojë tiparet e diktaturës së proletariatit të vendosur në Rusi (1917-1924). - Të analizojë tiparet e diktaturave të djathta (fashizmit dhe nazizmit). - Të krahasojë tiparet e sistemeve totalitare të majta dhe të djathta, duke bërë dallimet midis tyre. - Të analizojë shkaqet e ardhjes në pushtet të qeverive totalitare në Bashkimin Sovjetik, në Gjermani dhe në Itali. - Të analizojë tiparet e sistemeve totalitare të majta dhe të djathta, duke bërë dallimet midis tyre. - Të analizojë politikën e Stalinit si pika kulmore e zbatimit të diktaturës së proletariatit dhe të luftës së klasave. - Të përshkruajë kushtet historike të ardhjes në pushtet të Musolinit. - Të shpjegojë tiparet e politikës së jashtme dhe të brendshme të fashizmit në Itali. - Të përshkruajë kushtet historike të ardhjes në pushtet të Hitlerit. - Të shpjegojë tiparet e politikës së jashtme dhe të brendshme të nazizmit në Gjermani. - të evidentojë antisemitizmin e Hitlerit, që solli holokaustin, duke gjykuar për rrjedhojat e tij.

			- Të analizojë shkaqet dhe tiparet e krizës së viteve 1929 – 1933, duke përfshirë: - stoqet në tregje, - falimentimin e bankave, - papunësinë. - Të analizojë pasojat e krizës ekonomike në periudhën midis dy luftërave. - Të shpjegojë_politikat e ndryshme që ndërmorën Anglia, Franca dhe SHBA-të për të dalë nga kriza ekonomike: ➢ Shteti i mirëqenies në Angli, ➢ Fronti Popullor në Francë, ➢ Marrëveshja e re (Kursi i ri i Rusveltit) në SHBA. - Të përshkruajë masat e marra nga Ruzvelti për nxjerrjen e ShBA-së nga kriza.
		Lufta e Dytë Botërore (1939-1945) - Shkaqet e fillimit të Luftës së Dytë Botërore. - Përfundimi i Luftës së Dytë Botërore.	- Të përcaktojë shkaqet e fillimit të Luftës së Dytë Botërore. - Të analizojë trashëgiminë e Luftës së Dytë Botërore: ➢ pasojat ekonomike, ➢ pasojat sociale, ➢ pasojat psikologjike;

Linja 7 **Qytetërimet bashkëkohore (1945 deri më sot)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: Luftë e Ftohtë, perde e hekurt, tensioni Veri-Jug, superfuqi, bllok, denazistifikim, çmilitarizim, kursi i brezit të ri, neokonservatorizëm, globalizëm, “gllasnost”, “perestrojkë”, integrim, integrim euro-atlantik,

euroskepticizëm, integrim rajonal, grup etnik, konflikt etnik, demokratizim, zgjedhje të lira, sistem shumëpartiak etj.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
7.	**Qytetërimet bashkëkohore**	**Qytetërimi botëror në periudhën 1945-1990** - Konferenca e Paqes. - Krijimi i OKB-së, arsyet dhe qëllimi i saj. - Fillimi i Luftës së Ftohtë. - Krijimi i dy superfuqive (ShBA dhe BRSS). - Veçoritë e ekonomisë në BRSS gjatë periudhës së Gorbaçovit. - Veçoritë e ekonomisë në ShBA-së gjatë periudhës së Kenedit dhe Reganit. - Përfundimi i Luftës së Ftohtë. **Fitorja e demokracisë** - Bashkimi Evropian: hapat e mëtejshëm drejt integrimit evropian.	- Të listojë vendimet e Konferencës së Paqes pas Luftës së Dytë Botërore. - Të analizojë kushtet historike të krijimit, karakterin dhe qëllimet e OKB-së. - Të përshkruajë fillimet e Luftës së Ftohtë, duke analizuar shkaqet dhe pasojat e krijimit të dy blloqeve. - Të analizojë konfrontimin midis dy blloqeve në kuadër të Luftës së Ftohtë. - Të shpjegojë rrugët e vendosjes së regjimeve komuniste në Evropën Qendrore dhe Lindore. - Të përshkruajë tiparet e përbashkëta të organizimit ekonomiko-politik të shteteve të bllokut komunist. - Të gjykojë mbi reformat e ndërmarra nga Kenedi dhe Regani në ShBA. - Të gjykojë mbi reformat e Gorbaçovit dhe pasojat e tyre. - Të analizojë karakteristikat e ekonomisë pas luftës. - Të evidentojë arsyet e bumit ekonomike në shtetet e bllokut

			perëndimor, duke e krahasuar me zhvillimin ekonomik në bllokun komunist. - Të argumentojë shkaqet e revolucioneve demokratike në Evropën Lindore. - Të përshkruajë ngjarjet që shënuan përfundimin e Luftës së Ftohtë. - Të analizojë shkaqet e dështimit të sistemeve komuniste në shtetet e Evropës Qendrore dhe Lindore; - të evidentojë në hartën politike të Evropës, ndryshimet territoriale të pas Luftës së Ftohtë. - Të analizojë shkaqet dhe rrjedhimet e ndryshimeve territoriale në Evropë: Bashkimi i Gjermanisë, shpërbërja e BS-së dhe e Jugosllavisë. - Të evidentojë Traktatin e Mahstritit, si vazhdues të procesit të integrimit europian dhe krijuesin e Bashkimit Evropian. - Të analizojë rolin e organeve të BE-së dhe parimet themelore të saj.

HISTORIA E SHQIPTARËVE

Linja 8 **Parahistoria 100000 vjet - 3500 vjet më parë**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: Arkeologjia dhe parahistoria shqiptare; popullsia paleolitike në trojet shqiptare; qytetërimi neolit; Nga epoka e gurit te metalet.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
8.	**Parahistoria 100000 vjet – 3500 vjet më parë**	- Arkeologjia dhe parahistoria shqiptare. - Popullsia paleolitike në trojet shqiptare. - Qytetërimi neolit. - Nga epoka e gurit te metalet.	- Të shpjegojë konceptet: parahistori, historia, parailirë, protoilirë, paleolit, neolit, eneoilit, periudha e hekurit, pellazg, palafit, tuma. - Të vlerësojë dukuritë e zhvillimit dhe të evolucionit të qytetërimit nga neoliti deri te metalet.

Linja 9 **Qytetërimi ilir (mijëvjeçari II – mijëvjeçari I para erës së re)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: Etnogjeneza dhe trojet ilire në Ballkan, jeta ekonomike e shoqërore e ilirëve, kolonitë helene dhe ilirët, Shteti i Epirit, Mbretëria Dardane, Roma dhe Iliria.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
9.	**Qytetërimi ilir (mijëvjeçari II – mijëvjeçari I para erës së re)**	- Etnogjeneza dhe trojet ilire në Ballkan. - Jeta ekonomike dhe shoqërore e ilirëve. - Kolonitë helene dhe ilirët. - Shteti i Epirit. - Mbretëria Dardane. - Roma dhe Iliria.	- Të shpjegojë konceptet: etnogjenezë, koloni helene, provinca, Lidhja Epirote. - Të listojë qytetërimet ilire më të zhvilluara. - Të listojë burimet kryesore mbi etnogjenezën ilire. - Të përcaktojë hapësirën e fiseve ilire. - Të përcaktojë kohën, hapësirën e

			shtrirjes, tiparet e zhvillimit dhe kushtet historike të formimit të shteteve ilire. - Të përshkruajë shkaqet e luftërave iliro-romake dhe ndikimin e tyre në Iliri.

Linja 10 **Shqipëria mesjetare (Shek V – XIV)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këto terma dhe koncepte kyçe: Mesjeta e hershme arbërore (shek. V-X); Arbëria (Shqipëria mesjetare) mes Lindjes dhe Perëndimit (jeta politike në shek. XI-XIV); prona feudale dhe jeta qytetare në Arbëri (Shqipëria mesjetare); organizimi politik në mesjetën e vonë (shek. XIV-XV); përhapja e krishterimit dhe e organizimit kishtar; arsimi, arti dhe kultura në Arbëri (Shqipëria mesjetare); Iliria, Arbëria, Shqipëria - vazhdimësi etnokulturore.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
10.	**Shqipëria mesjetare (shek V–XIV)**	- Pasojat e përfshirjes së Ilirisë nën Bizant dhe ndikimet e dyndjeve sllave në Ilirinë e veriut. - Principatat e shekujve XII-XIII. - Marrëdhëniet feudale dhe pronësia tokësore në Arbëri (Shqipëria mesjetare). - Jeta qytetare në Arbëri (Shqipëria mesjetare). - Principatat e shekujve XIV-XV. - Përhapja e krishterimit dhe e organizimit kishtar.	- Të shpjegojë konceptet: Bizant, metropol i Ilirikut, asimilim, qytete komuna, principata, korporata, Mbretëria e Arbrit. - Të përshkruajë kohën dhe pasojat e dyndjeve dhe të pushtimeve të huaja në Arbërinë mesjetare. - Të identifikojë kohën e principatave dhe të përcaktojë elementet shtetërore dhe rëndësinë e tyre. - Të përshkruajë marrëdhëniet feudale në Arbëri. - Të përshkruajë gjendjen fetare në Arbërinë mesjetare.

		- Arsimi, dhe kultura në Arbëri (Shqipëria mesjetare). - Iliria, Arbëria, Shqipëria – vazhdimësi etnokulturore.	- Të shpjegojë dhe të ilustrojë tiparet dhe karakterin e arsimit dhe të kulturës mesjetare në Arbëri. - Të argumentojë lidhjet e vazhdimësisë midis pellazgëve, ilirëve dhe arbërve.

Linja 11 **Shqiptarët gjatë sundimit osman (shek. XV – XX)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këtë terma dhe koncepte kyçe: besëlidhja shqiptare, formimi i shtetit dhe institucionet e tij; veprimet luftarake, marrëdhëniet ndërkombëtare dhe rëndësia e epokës së Skënderbeut; jeta ekonomike, sociale e kulturore gjatë sundimit osman në Shqipëri; rezistenca e shqiptarëve, pashallëqet shqiptare; Rilindja Kombëtare: lufta për tërësinë tokësore dhe autonominë shqiptare; përpjekjet për gjuhë, arsim e kulturë gjatë Rilindjes Kombëtare.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
11.	**Shqiptarët gjatë sundimit osman (shek. XV-XX)**	- Besëlidhja shqiptare dhe shteti i Skënderbeut. - Politika e jashtme e Skënderbeut dhe rëndësia e epokës së Skënderbeut. - Jeta ekonomike, sociale e kulturore gjatë sundimit osman në Shqipëri. - Pashallëqet shqiptare. - Rilindja Kombëtare. - Veprimtaria e Lidhjes së Prizrenit për autonomi dhe tërësi territoriale. - Përpjekje për gjuhë, arsim e kulturë gjatë Rilindjes	- Të analizojë shkaqet e formimit dhe elementet e shtetit të Skënderbeut. - Të tregojë disa reforma të pashallarëve shqiptarë për forcimin e pashallëkut si shtet autonom. - Të përshkruajë programin e Rilindjes Kombëtare. - Të përshkruajë tiparet e jetës arsimore, kulturore të shqiptareve gjatë sundimit osman. - Të analizojë veprimet e Lidhjes së Prizrenit për tërësi territoriale dhe autonomi.

		Kombëtare.	- Të listojë vendimet e Kongresit të Manastirit dhe Kongresit të Elbasanit duke evidentuar rëndësinë e tyre.

Linja 12 **Shteti i pavarur shqiptar në vitet 1912-1939**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: Pavarësia e Shqipërisë, luftërat ballkanike dhe qëndrimi i Fuqive të Mëdha; Principata e Vidit, Kryengritja e Shqipërisë se Mesme dhe lëvizja "Vorio-epirote"; shqiptarët në Luftën e Parë Botërore, veçoritë e pushtimit dhe lëvizja kombëtare; Kongresi i Durrësit dhe Kongresi i Lushnjës. Çështja shqiptare në Konferencën e Paqes; zhvillimet politike në vitet 1920-1924. Statusi i Shqipërisë në marrëdhëniet ndërkombëtare; krijimi i Republikës Shqiptare; Mbretëria Shqiptare, organizimi i saj juridik, social dhe ekonomik; marrëdhëniet ndërkombëtare të mbretërisë.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
12.	**Shteti i pavarur shqiptar në vitet 1912-1939**	- Veprimtaria e Qeverisë së Vlorës 1912-1914. - Vendimet e Konferencës së Ambasadorëve në Londër për Shqipërinë. - Shqipëria nën regjimin e princ Vidit. - Traktati i Fshehtë i Londrës në vitin 1915 dhe Kongresi i Durrësit. - Çështja shqiptare në Konferencën e Paqes në Paris (pas Luftës së Parë Botërore). - Kongresi i Lushnjës dhe	- Të shpjegojë konceptet: shtet sovran, Komision Ndërkombëtar i Kontrollit, statut, statut organik, Këshill i Lartë, Këshill Kombëtar. - Të listojë datat e rëndësishme të historisë kombëtare 1912-1939. - Të përshkruajë rrugën e krijimit dhe zhvillimit të shtetit shqiptar nga viti 1912-1939. - Të përshkruajë format e qeverisjes dhe dallimet në organizimin e shtetit shqiptar nga viti 1912-1939. - Të analizojë pozitën ndërkombëtare të Shqipërisë gjatë

		qeveria e Sulejman Delvinës. - Republika shqiptare në vitet 1925-1928. - Monarkia shqiptare në vitet 1928-1939.	qeverisjes së I. Qemalit, princ Vidit, F. Nolit, A. Zogut. - Të shpjegojë përmbajtjen e statuteve apo kushtetutave të viteve 1920-1928. - Të përshkruajë dhe të krahasojë disa nga reformat më të rëndësishme ekonomike, politike dhe shoqërore të ndërmarra gjatë viteve 1913;1914;1925-1939. - Të shpjegojë përmbajtjen e Traktatit të Fshehtë të Londrës, Konferencës së Paqes së Parisit, Kongresit të Durrësit, Kongresit të Lushnjës.

Linja 13 **Shqiptarët gjatë Luftës II Botërore (1939-1944)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këtë terma dhe koncepte kyçe: Pushtimi italian dhe fillimet e rezistencës shqiptare në vitet 1939-1941; rezistenca ndaj pushtuesit italian në vitet 1942-1943; përpjekjet e shqiptarëve për bashkim; pushtimi gjerman dhe rezistenca ndaj tij në periudhën shtator 1943 - maj 1944; lufta për çlirimin e plotë të vendit në periudhën maj - nëntor 1944 dhe rezultatet e saj; Kosova e Çamëria gjatë Luftës II Botërore.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
13.	**Shqiptarët gjatë Luftës II Botërore (1939-1944)**	- Sulmi fashist italian i 7 prillit, administrata shtetërore dhe rezistenca gjatë pushtimit italian në vitet 1939-1943. - Platforma politike e PKSh-së, Ballit Kombëtar,	- Të shpjegojë konceptet: ultimatum, agresion fashist, Front Antifashist, këshill, çetë, PKSh, Lëvizja e Legalitetit, Dekalog, Asamble Kushtetuese, pavarësi relative, Këshill i Përgjithshëm, Komitet Antifashist.

		Legalitetit, Konferencës së Pezës dhe Konferencës së Mukjes gjatë Luftës Antifashiste. - Kongresi i Përmetit dhe çlirimi i plotë i Shqipërisë. - Kosova gjatë Luftës II Botërore. - Çamëria gjatë Luftës II Botërore.	- Të identifikojë datat, duke i lidhur me ngjarjet përkatëse, si: 7 prill 1939;12 prill 1939; 16 shtator 1942; 16 tetor 1943; 3 gusht 1943; 24-28 maj 1944; 17 nëntor 1944; 29 nëntor 1944. - Të analizojë rrethanat e pushtimit nazifashist dhe qëndrimin e shqiptarëve ndaj tij. - Të analizojë vendimet e konferencave gjatë Luftës dhe programet e forcave politike të Luftës. - Të argumentojë karakterin dhe rëndësinë e Luftës ANC për shqiptarët brenda dhe jashtë kufijve politikë të Shqipërisë.

Linja 14 **Shqipëria gjatë regjimit komunist (1945-1990)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: Vendosja e regjimit komunist; politika e brendshme e tij në vitet 1945-1990; krijimi i ekonomisë së centralizuar shtetërore; politika e Jashtme e Shqipërisë në vitet 1945-1990; arsimi, shkenca, kultura, arti e sporti në vitet 1945-1990; qëndresa antikomuniste dhe emigracioni politik pas Luftës II Botërore; Kosova dhe shqiptarët në Republikën e Jugosllavinë.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
14.	**Shqipëria gjatë regjimit komunist (1945-1990)**	- Vendosja e regjimit dhe e institucioneve komuniste. - Reformat e para të tranzicionit komunist dhe forcimi i tipareve	- Të përshkruajë disa reforma ekonomike gjatë regjimit komunist. - Të analizojë orientimin dhe politikat e jashtme të shtetit

		diktatoriale të shtetit komunist. - Krijimi i ekonomisë së centralizuar shtetërore. - Politika e jashtme e Shqipërisë në vitet 1945-1990. - Arsimi, shkenca, kultura, arti e sporti në vitet 1945-1990. - Qëndresa antikomuniste brenda dhe jashtë Partisë së Punës. - Kosova dhe shqiptarët në Republikën e Jugosllavisë.	shqiptar në periudha të ndryshme të historisë nga viti 1944 deri në vitin 1990. - Të analizojë dhe të argumentojë rolin e zhvillimeve politike, ekonomike, kulturore, ideologjike ndërkombëtare në zhvillimet e brendshme në Shqipëri. - Të analizojë liritë dhe të drejtat e njeriut sipas kushtetutave komuniste. - Të përshkruajë format dhe rezultatet e qëndresës antikomuniste. - Të analizojë dhe të argumentojë platformat shtetërore diskriminuese në Jugosllavi.

Linja 15 **Shndërrimet demokratike në Shqipëri gjatë viteve 1990 – 2008**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: Përmbysja e diktaturës komuniste dhe hedhja e hapave të parë të demokracisë; vendosja e shtetit të së drejtës dhe e ekonomisë së tregut; politika e jashtme e shtetit demokratik shqiptar dhe orientimi integrues në Europë në vitet 1990-2008; krizat në demokracinë e re shqiptare dhe kapërcimi i tyre; Kosova në vitet 1990-2008.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
15.	**Shndërrimet demokratike në Shqipëri gjatë viteve 1990- 2008**	- Lëvizja e dhjetorit të vitit 1990 dhe shpallja e pluralizmit politik. - Vendosja e demokracisë. - Vendosja e shtetit të së	- Të analizojë rolin dhe kërkesat studentore në shpalljen e pluralizmit. - Të evidentojë problemet dhe sfidat e demokracisë në Shqipëri.

		drejtës dhe e ekonomisë së tregut. - Integrimi Evropian i Shqipërisë. - Pranimi në NATO dhe nënshkrimi i MSA-së. - Liberalizimi i vizave. - Kosova në vitet 1990-2008.	- Të listojë hapat drejt integrimit evropian të Shqipërisë dhe rëndësinë e tyre. - Të shpjegojë ngjarjet që çuan drejt stabilizimit të jetës politike në vend. - Të rendisë faktorët që çuan në pavarësinë e Kosovës. - Të vlerësojë rëndësinë që pati shpallja e Pavarësisë për Kosovën.

TABELA E PESHAVE SIPAS FUSHAVE

Nr.	**Fusha**	**Ndarja e peshave në orë**	**Ndarja e peshave në %**
1.	Historia e qytetërimeve në antikitet dhe në mesjetë	9	10
2.	Historia e qytetërimeve moderne dhe bashkëkohore	35	40
3.	Historia e shqiptarëve	44	50
Totali		**88**	**100**